

2012-10-08

PERSCOMMUNIQUÉ

Mismatches op de arbeidsmarkt

(Artikel voor het Economisch Tijdschrift van september 2012)

De problemen inzake het in overeenstemming brengen van het arbeidsaanbod en de arbeidsvraag hebben verschillende oorzaken die conjunctureel, frictioneel of structureel kunnen zijn. De oorzaak is structureel wanneer het scholingsniveau van de werkzoekenden niet overeenstemt met de profielen die op de arbeidsmarkt worden gevraagd of vanwege een gebrek aan geografische mobiliteit.

Wordt het probleem macro-economisch benaderd, dan kan met de constructie van een mismatch-index de omvang van de mismatches inzake kwalificaties worden geraamd door het vergelijken van de uitsplitsing van de werkloosheid (arbeidsaanbod) en van de werkgelegenheid (als benadering van de vraag) per scholingsniveau - namelijk het hoogste door de werkzoekenden en de werknemers behaalde diploma -, op basis van de arbeidskrachtentellingen. Het niveau van de index in België wijst erop dat de werkzoekenden proportioneel onvoldoende gekwalificeerd zijn ten opzichte van de behoeften van de werkgevers. Wat de Belgische gewesten betreft, is de index het hoogst in Brussel, waar de werkgelegenheid voor het leeuwendeel hooggeschoolde profielen vereist, waaraan het de ingezetenen ontbreekt. Met een vergelijkbare structuur van de werkgelegenheid en van de werkloosheid liggen de Waalse en Vlaamse indexniveaus vrij dicht bij elkaar. Vanuit een Europees perspectief vertoont België het hoogste indexcijfer van de EU-15, zonder dat dit gepaard gaat met een werkloosheidsgraad boven het Europese gemiddelde. De aard van de aanwervingsproblemen kan concreter worden gevat dankzij de uitsplitsing van het aanbod van en de vraag naar arbeid per beroep: de plaats die de beroepen waarvoor hoger onderwijs vereist is innemen, in vergelijking met het beroepsverleden van de werkzoekenden, bevestigt het voorkomen van mismatches op de arbeidsmarkt. Zulks betekent niet dat er nauwelijks vacatures zijn voor werkzoekenden die geen hoger onderwijs hebben gevolgd. De per gewest bepaalde knelpuntberoepen bestrijken een ruime verscheidenheid aan profielen die niet altijd een bijzonder diploma vergen. Gebrek aan ervaring, aan generieke competenties of aan taalbeheersing zijn enkele van de factoren van kwalitatieve aard die een belemmering voor de indienstneming van personeel kunnen zijn.

De spreiding van de werkloosheidsgraden op lokaal niveau is in België zeer groot in vergelijking met de andere Europese landen. Veelal wordt aangenomen dat de mobiliteit van arbeidskrachten bijdraagt tot een vermindering van geografische mismatches op de arbeidsmarkt, omdat lokaal vacante betrekkingen kunnen worden ingevuld door personen die over de vereiste competenties beschikken maar elders wonen. In Brussel worden de banen meestal uitgeoefend door ingezetenen van de andere gewesten. De banen in Vlaanderen en Wallonië worden daarentegen voor een zeer groot deel vervuld door hun eigen inwoners en het pendelverkeer tussen het noorden en het zuiden van het land is relatief zeldzaam. De eigenschappen van de werknemers bepalen mede de kans dat ze elders gaan werken, zoals blijkt uit het geringe percentage laaggeschoolde werknemers onder de pendelaars. Daarnaast zijn er nog andere belemmeringen, zoals de taalbarrière, moeilijk toegankelijke werkplaatsen en de kosten verbonden aan de uitoefening van een beroep.

De rekruteringsproblemen van de werkgevers aan beide zijden van de taalgrens, met op elkaar lijkende knelpuntberoepen en de soortgelijke mismatch-index die in Vlaanderen en Wallonië werd berekend, geven echter aan dat de Belgische arbeidsmarkt niet alleen te kampen heeft met mismatches inzake woonplaats maar ook - en zelfs vooral - inzake scholingsniveau en competenties.